

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת חקת שנה ב' גליון 96

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: זכירת התורה

אלה נשאד ש' ימו על כל פנים ואינו נאבד מאומה חס ושלוס, והם העושין אותו כלי מוכשר לימים יבואו, ואם לא בעולם הזה יהיה לעולם הבא ומכל מקום אינו נאבד מאומה. ע"כ.

שום לימוד אינו לשווא, וגם אם אדם למד ושכח, הרי נשאר אצלור'ש' ימו" שיועיל לו בעתיד, ואם לא בעולם הזה, הרי בעולם הבא.

ואולי זה הרמז "זאת חוקת התורה" זא"ת ראשי תיבות זכור אל תשכח, "חקת" מלשון חקיקה, שאין דבר שלומד ולא נחקק ומשאיר רשימו, ולכן כל דבר נמצא בזיכרון אף שנראה לו כי שכח את מה שלמד.

זה אולי המקור למה שכותב החפץ חיים בספרו שמירת הלשון בשם הזוה"ק, שעתידיים להזכיר לאדם בעולם הבא את כל לימודו.

רמז זה מתקשר היטב לדברי רש"י שמביא בשם רבי משה הדרשן וז"ל: ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של ר' משה הדרשן, וזהו: 'ויקחו אליך' – משלהם כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יביאו זו לכפרה משלהם: 'פרה אדמה' – משל לבן שפחה שטינף פלטיין של מלך. אמרו תבא אמו ותקנח הצואה, כך תבא פרה ותכפר על העגל וכו'".

והרי חטא העגל הביא לשבירת הלוחות, כמו שלמדנו בפרשת כי תשא, שמשה רבינו ירד מן השמים אחר ארבעים יום וראה את ישראל חוטאים בעגל, השליך את הלוחות מידי, ואומרת הגמרא בערובין (נד:): אלמלא לא נשתברו לוחות ראשונות לא היתה משתכחת התורה מישראל. נמצא כי חטא העגל גרם לשכחת התורה, ו"צוה" לימוד מאה ואחד פעמים מבטל את השכחה, לכך נזכר דוקא אצל פרשת פרה אדומה, שבאה לכפר על העגל שהביא את שכחת התורה.

עוד יש להוסיף בזה, מצינו במגילה (ג.) אצל הלוחות שהאותיות מ' וס' שבלוחות בנס היו עומדים, כלומר, כיוון שאותיות אלו מקיפות את כל ארבעת הצדדים, מה קישר אותן לצדדים? אלא בנס היו עומדים. כאשר חטאו ישראל בעגל ופרחות האותיות, אותן מ' וס' שעמדו עד עתה בדרך נס הפכו לרועץ, ומשום כך, השר הממונה על השכחה נקרא מ"ס. ורק על ידי לימוד מאה ואחד פעמים מבטלו. וכמו שכתב האר"י הקדוש בשער מאמרי רז"ל וז"ל: דע כי השר הממונה על השכחה נקרא מ"ס וזה סוד: "ויתן על פניו מסו"ה", רוצה לומר, כי הקליפה הזו רוצה לעשות הפסק

החיד"א בספרו נחל קדומים מביא רמז נאה לפסוק הפותח את פרשתנו "זאת חוקת התורה אשר ציוה ה' לאמור", שיש בזה רמז לדברי הגמרא בחגיגה (ט:): אמר ליה בר הי הי להלל: מאי דכתיב (מלאכי ג', י"ח) "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלהים לאשר לא עבדו", היינו צדיק היינו עובד אלהים, היינו רשע היינו אשר לא עבדו? אמר ליה: עבדו ולא עבדו תרוייהו צדיקי גמורי נינהו ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד.

והיינו כי לימוד מאה פעמים ואחת מועיל לזיכרון. ויש להסמיך לזה את דברי. דורשי גימטריות הוסיפו שההפרש המספרי בין "שכח" (328) לבין "זכר" (227) הוא 101, לרמז על הסגולה המיוחדת של מספר זה המועיל לזיכרון.

וכתב החיד"א, כי "צוה" בגימטריא 101, וכוונת התורה היא לרמוז שחוקת התורה היא "אשר צוה ה' לאמור". כלומר ללמוד בפה את התורה מאה ואחת פעמים כמנין "צוה".

הרה"ק רבי אברהם שמחה מברניב זי"ע בספרו חמרא טבא מוסיף על דברי החיד"א: "זאת חקת התורה", זאת ראשי תיבות זכור אל תשכח. אם אתה רוצה לזכור את הלימוד זאת על ידי "אשר צוה ה' לאמור" צוה בגימטריא מאה ואחד.

ונראה להוסיף על דבריהם, בהקדם דברי המדרש (שמו"ר מא), ששה משה ארבעים יום בהר ובמהלכם היה לומד תורה ושוכח את תלמודו. בסופו של התהליך, לאחר שחלפו ארבעים הימים, נתן לו הקב"ה את התורה במתנה.

ולכאורה, אם בסופו של דבר ניתנה למשה התורה במתנה, מדוע נדרש לעבור תהליך של לימוד ושכחה במשך ארבעים ימים? מכאן לומד בספה"ק שם משמואל (פרשת כי תשא, תרע"ה), שעל אף השכחה, הלימוד של משה רבנו בכל יום לא היה לריק; כי מכל יום נשאר רושם הלימוד, עד שביום הארבעים והאחרון נקבצו בו כל הרשמים שצבר במהלך כל הימים ונעשה כלי מוכן לקבל את התורה במתנה מאת הקב"ה. ואלמלא אותם רשמים, לא הייתה מועילה לו נתינת התורה לבסוף במתנה מהקב"ה, כי גם היא הייתה נשכחת ממנו. הרשמים שקיבץ אפשרו לו לקבל את התורה במתנה ולשמר אותה.

ומסיים וז"ל: ומכאן לימוד לאדם שלא יפול ליבו עליו בראותו שהוא לומד ושוכח ומכל עבודתו עבודת הקודש הוא נופל כפעם בפעם, אל יחשוב כי לריק חס ושלוסי גיעו, שמכל

למעלה ולפני השונה פרקו מאה פעמים כמנין מ"ס שוכח והשונה ק"א הוא מתגבר עליו ונוצחו ואינו שולט בו להשכיחו.

בספר ליקוטי יהודה (פרשת כי תשא) הביא בשם הרה"ק האמרי אמת מגור זי"ע, לפרש את נוסח התפילה בשחרית של שבת: "ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת". וקשה, וכי רק שמירת שבת היה כתוב על הלוחות? ומכח קושיה זו הוא מחדש, שאף שכל האותיות פרחו מן הלוחות (כמבואר במדרש שמו"ר מו, א) אבל האותיות של הציווי (יתרו כ, ח'): "זכור את יום השבת לקדשו" לא פרחו מהלוחות. וזהו הפירוש: "ושני לוחות אבנים הוריד בידו". כשהוריד משה שני הלוחות שכבר היו "אבנים" לבד בלי אותיות, כי האותיות פרחו מהם, בכל זאת "וכתוב בהם שמירת שבת", עדיין היה כתוב בהם מצות שמירת שבת, כי אותיות אלו לא פרחו מהלוחות.

לאור דבריו יש לומר, כי לכן הלימוד בשבת יש בו סגולה מיוחדת שאינו שוכחו. כמו שכתב בספה"ק שפת אמת ופרשת כי תשא: מה שלומד בשבת אינו שוכח, דהוא יומא דזכירה דלית ביה שכחה. ע"כ.

וזאת משום, כי האותיות של ציווי על השבת בלוחות לא פרחו והלכו, ולכן בשבת לא קיימת גזירת השכחה של הלימוד.

בזה נבין מה שמפרש הבעל שם טוב הקדוש את דברי הגמרא בחגיגה הנזכרת: אינו דומה שונה פרקו ק' פעמים לשונה פרקו ק"א כו'. ע"כ. ופירש, שהכוונה בשונה פרקו "מאה ואחד" לאדם שבשעת לימודו זוכר את ה"אחד" שהוא הקב"ה יחידו של עולם, הוא לומד לשמה, ולכן הוא נקרא "עובד אלהים", לעומת הלומד מאה פעמים ושוכח את האחד יחיד ומיוחד לכן חשוב כ"לא עבדו".

כלומר, לימוד תורה לשמה מועיל שלא ישכח את לימודו. וכדברי הגמרא ביומא (עב): רבי יוחנן רמי (הקשה): כתיב זה, וקרין זיר? זכה (פירש רש"י: ללמוד לשמה ולקיימה) נעשית לו זיר, לא זכה זרה הימנו (משתכחת ממנו).

ובספר פרי חיים עמ"ס אבות מפרש בדרך זו את המשנה באבות שאומרת: רבי מאיר אומר כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו. ולכאורה איך יכול להיות שבגלל שכחת דבר אחד יתחייב בנפשו?

אלא שאף כאן כוונת המשנה, על מי שעוסק בתורה אבל שוכח את אחד יחיד ומיוחד, ואינו לומד לשם שמים, לכן שוכח את לימודו ומתחייב בנפשו.

ויש לומר כי הפרה אדומה מרמזת על לימוד לשמה, כי ידוע בספה"ק, שלשמה הוא אותיות שלמה (כך כתב החיד"א בפירושו למסכת אבות פרק ו'), בחינת שלמה המלך ע"ה. והנה כל דבר בנבראים יש לו ראשית ויש לו אחרית, לבד מהבורא ית"ש שאין לו ראשית ואין לו אחרית. ולכך גם שלמה המלך, החכם מכל אדם, יש קץ לחכמתו, ומהי האחרית – הנקודה העליונה של חכמתו? חז"ל כבר גילו לנו בפרשת פרה אדומה, שעליה אמר שלמה המלך ע"ה: "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני". שלמה המלך דרש בכל התורה כולה והשיג טעמים של דברים, עד שהגיע לפרשת פרה אדומה. נמצא כי הקץ לחכמתו היה בפרשת פרה אדומה. נמצא כי פרשת פרה אדומה שבה כבר אין את הבנת האדם, מרמזת על לימוד תורה רק לשם שמים.

נמצא כי פרה אדומה הבאה לתקן את חטא העגל שהביא לשכחת התורה, מלמדת על תיקונו וזאת על ידי לימוד תורה לשמה, שמביא לידי זכרון.

והנה, מובא בתיקוני הזוהר (תיקון ס"ט דף קיא): שאדם הראשון על ידי חטאו הפריד את ה' אחרונה משם הוי"ה ברוך הוא. וזהו מה שכתוב אחרי שחטא אדם הראשון בעץ הדעת (בראשית ג, ט') "ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו איכה" – איכה היא אותיות איך ה', כלומר, איך גרמת להפריד את ה' אחרונה מג' אותיות יה"ו, ועל כך בכה ירמיה הנביא (איכה א, א') "איכה ישבה בדד", – איכה – איך ה' ישבה בדד, ונפרדה מג' אותיות יה"ו.

מסביר התיקוני הזוהר, שבכדי לתקן ד' אותיות של שם הוי"ה שנפגמו על ידי הפירוד בחטא עץ הדעת, נתגלגל אדם הראשון בשלשה אבות אברהם יצחק ויעקב ובמשה רבינו, כי שלושת האבות תיקנו ג' אותיות יה"ו, אברהם אבינו תיקן את האות ה' ראשונה מהשם הוי"ה, כאשר ניתוספה אות ה' לשמו, יצחק אבינו תיקן את האות י' כי היה ראוי להיקרא על שם הצחוק, אלא שהוסיף לו הקב"ה אות י'. יעקב אבינו תיקן את האות ו', לכך נאמר אצלו (שמות ג, ו') "ואלהי יעקב", בתוספת אות ו'.

אמנם עדיין היה צריך לתקן את ה' אחרונה משם הוי"ה, שנפגמה בחטא עץ הדעת על ידי שנפרדה מאותיות יה"ו, ונתקנה על ידי משה רבינו שנתן לנו את התורה שמחולקת לחמשה חומשי תורה כנגד ה' אחרונה, ואז נשלמו על ידו כל ד' אותיות השם הוי"ה, וזהו פירוש הכתוב תחילת פרשת וארא: "וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה', וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא"ל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם". רמז לו הקב"ה שהאבות לא תיקנו כל השם עד שבא משה והשלים את התיקון.

ונראה לומר, כי "למשה" אותיות לשמה, להורות, כי משה רבינו השלים את התיקון והחזיר את ה' אחרונה למקומה, על ידי לימוד תורה לשמה. ומכיון שמובא בהאריז"ל בשער הגלגולים (הקדמה כ"ג), שאדם הראשון בחטאו הצטרפו אליו כל הנשמות שהיו עמו, נמצא שגם אנחנו צריכים לתקן את אותו חטא של עץ הדעת, אשר על ידי זה נגרם פירוד בין האות ה' אחרונה של שם הוי"ה מאותיות יה"ו. וזאת נעשה על ידי שנלמד תורה לשמה.

וכך כתב בספה"ק נועם אלימלך (פרשת משפטים): "וזהו דאמרינו בגמרא לעולם ילמוד אדם תורה אפילו שלא לשמה כו' דעיקר הלימוד צריך להיות לשמה פירוש לשם ה' אחרונה היא השכינה ליחדא עם השלש אותיות ראשונות. ע"כ. הרי שעל ידי לימוד תורה לשמה, זוכה לחבר את האות ה' אחרונה אל יה"ו.

וכך כתב בספה"ק היכל הברכה (פרשת כי תבוא) שאנו בלימודנו בונים את בית המקדש של מעלה, ועי"ז נזכה לבניית בית המקדש וז"ל: קבלנו מאת רבותינו שכל אחד מישראל מברר ובונה חלק מבית המקדש ורבינו אלימלך זי"ע היה לו עליות נשמה ועלה למעלה, והראו לו שבנה בקדושתו את מזבח במקדש של מעלה, ושאל על הארון ועל היכל קדשי קדשים, והשיבו לו, אם יהיה הרצון שיתברר בחינה זו יבוא משיח והוא בזכות לימוד תורה לשמה בקושי וביחודים. ע"כ.